

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**Волинський національний університет імені Лесі Українки**  
**Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи**  
**Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти**

**СИЛАБУС**

**нормативного освітнього компонента**

**ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА**

підготовки **бакалавра**

спеціальності **014.15 Середня освіта (Природничі науки)**

освітньо-професійної програми **Середня освіта. Природничі науки**

Луцьк–2023

**Силабус** освітнього компонента «Інклюзивна освіта» підготовки бакалавра галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014.15 Середня освіта (Природничі науки), за освітньо-професійною програмою «Середня освіта. Природничі науки».

**Розробник:** Кузава Ірина Борисівна, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, доктор педагогічних наук, професор

**Погоджено**

Гарант освітньо-професійної програми: \_\_\_\_\_ (Іванців О.Я.)

**Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти**  
протокол № 2 від 21 вересня 2023 р.

Завідувач кафедри:

\_\_\_\_\_  (Кузава І.Б.)

## I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
<b>Заочна форма навчання</b>	Галузь знань <u>01 Освіта/Педагогіка</u>	<b>Нормативна</b>
<b>Кількість годин/кредитів</b> 60/2		<b>Рік навчання</b> 2
<b>ІНДЗ: є</b>	Спеціальність <u>014 Середня освіта (Природничі науки)</u>	<b>Семестр</b> 4-й
		<b>Лекції</b> 4 год.
		<b>Практичні</b> 6 год.
		<b>Лабораторні</b> <u>немає.</u>
		<b>Самостійна робота</b> 44 год.
		<b>Консультації</b> 6 год.
<b>Мова навчання</b>	Освітньо-професійна програма <u>Середня освіта. Природничі науки.</u>	<b>Форма контролю:</b> <u>залік</u>
		<b>Освітній рівень:</b> перший (бакалаврський)
		<b>Українська</b>

## II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Прізвище, ім'я та по батькові *Кузава Ірина Борисівна*

Науковий ступінь *Доктор педагогічних наук*

Вчене звання *Професор*

Посада *Завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти*

Контактна інформація +38(095) 6062346, [Kuzava.Irina@vnu.edu.ua](mailto:Kuzava.Irina@vnu.edu.ua)

Дні занять *П'ятниця, понеділок* (<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>)

## III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

### 1. Анотація курсу.

Силабус освітнього компонента (ОК) «*Інклюзивна освіта*» є нормативним документом Волинського національного університету імені Лесі Українки, який розроблено кафедрою спеціальної та інклюзивної освіти на основі освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти «Середня освіта. Природничі науки» відповідно до навчального плану для галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014.15 Середня освіта Природничі науки) заочної форми навчання. Силабус укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС). Він визначає обсяги знань, які повинен опанувати здобувач першого (бакалаврського) рівня відповідно до вимог освітньо-професійної програми, алгоритму вивчення навчального матеріалу ОК «*Інклюзивна освіта*», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Освітній компонент «*Інклюзивна освіта*» належить до циклу нормативних дисциплін професійної підготовки бакалаврської освітньо-професійної програми «Середня освіта. Природничі науки» і має за мету надання здобувачам вищої освіти знань та вмінь організації інклюзії у закладах загальної середньої освіти та закладах фахової передвищої освіти.

Зміст освітнього компонента розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців у сфері середньої освіти, норм та традицій вищої університетської освіти, а також профілю освітньо-професійної програми.

З метою контролю ефективності застосування освітнього компонента передбачається проведення усних опитувань, тестів, співбесід та вирішення завдань у змодельованих ситуаціях.

## **2. Пререквізити та постреквізити**

Для освоєння освітнього компонента «Інклюзивна освіта» використовують знання, вміння і навички, сформовані у ході вивчення ОК «Педагогіка», «Психологія», «Охорона життя і здоров'я учасників освітнього процесу».

Освоєння даного освітнього компонента є необхідною основою для вивчення таких освітніх компонентів, як-от: «Методика навчання хімії», «Методика навчання фізики», «Методика навчання біології», «Методика навчання інтегрованих курсів природничо-освітньої галузі» проходження педагогічних практик у закладах загальної середньої освіти та закладах фахової передвищої освіти.

**3. Мета і завдання освітнього компонента** полягає в засвоєнні філософських, нормативно-правових та організаційних основ інклюзивної освіти; здійсненні особистісно-мотиваційної, когнітивної та практичної підготовки освіти за спеціальністю «Середня освіта. Природничі науки» до реалізації інклюзивної моделі освіти в Україні.

*Завдання освітнього компонента:*

– на основі аналізу провідних концептуально-методологічних підходів сформулювати і систематизувати наукові уявлення майбутніх вчителів природничих наук, фізики, хімії, біології, викладачів фахової передвищої освіти інтегрованих навчальних курсів природничої галузі про загальні тенденції розвитку інклюзивної освіти у світі та в Україні;

– сформулювати практичні навички і уміння визначати зміст, методи і оптимальні структурно-організаційні форми здійснення професійної діяльності здобувачів вищої освіти зі спеціальності 014.15 Середня освіта (Природничі науки) у закладах з інклюзивним навчанням;

– сформулювати у здобувачів освіти уявлення про побудову стратегій взаємодії з батьками вихованців з порушеннями психофізичного розвитку та фахівцями, а також щодо професійно важливих властивостей особистості вчителя природничих наук, фізики, хімії, біології, викладача фахової передвищої освіти інтегрованих навчальних курсів природничої галузі;

– виробити навички командної роботи при навчанні та вихованні учнів із особливостями психофізичного розвитку в закладах загальної середньої освіти та фахової передвищої освіти.

## **4. Результати навчання (компетентності).**

*Загальні компетентності:*

ЗК1. Здатність нести громадянську відповідальність, усвідомлювати свої права та обов'язки як громадянина України.

ЗК3. Здатність вступати в толерантну комунікацію, бути зрозумілим, спілкуватися без обмежень (учні, вчителі, батьки).

ЗК6. Здатність адаптуватися до умов сьогодення та забезпечити безпечне освітнє середовище різного соціального-економічного контексту.

ЗК7. Здатність до пошуку, обробки та критичного аналізу інформації з різних джерел.

*Спеціальні (фахові) компетентності*

СК 5. Здатність організовувати позаурочну та позакласну діяльність учнів з природничих дисциплін із урахуванням вимог програми ЗНЗ.

СК 8. Здатність використовувати набуті методичні знання, вміння і навички для організації і проведення педагогічної діяльності.

СК 10. Здатність вивчати психологічні особливості засвоєння школярами навчальної інформації з метою встановлення ефективності, аналізу та корекції навчально-виховного процесу.

СК 13. Здатність забезпечити безпечне проведення навчальної та пошукової діяльності з природничих наук.

## **Програмні результати навчання**

ПРН 3. Володіння засобами рефлексії, навичками оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності й обдуманого вибору шляхів їх вирішення.

ПРН 5. Володіння знаннями щодо закономірності розвитку особистості, вікових особливостей школярів, особливості психології та особливих потреб учнів.

ПРН 9. Уміння застосовувати методи діагностування досягнень учнів, здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації та професійного самовизначення учнів, підготовки їх до свідомого вибору життєвого шляху.

ПРН 10. Володіння, з дотриманням етичних норм, уміннями формувати комунікаційну стратегію з колегами, соціальними партнерами, учнями й вихованцями та їхніми батьками.

*Soft skills* (т. зв. «м'які навички», «соціальні навички», «універсальні навички» чи «навички успішності»): вміння налагоджувати міжособистісні контакти; працювати в команді; креативність; вміння прогнозувати, гнучкість, швидка адаптація до змін та ін.

**МЕТОДИ НАВЧАННЯ:** загальнонаукові й психолого-педагогічні методи; сучасні методи корекційного навчання: теоретико-інформаційні, практико-операційні, пошуково-творчі, методи організації самостійної роботи, контрольо-оцінювальні; традиційні та нетрадиційні методи навчання. Зокрема:

- 1) словесні (бесіда, розповідь, пояснення, диспут);
- 2) наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (вправа, практична робота) (за джерелом інформації); індукція, дедукція; традукція (за логікою викладу);
- 3) пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемний виклад, частково-пошукові, дослідницькі (за рівнем пізнавальної активності);
- 4) методи оволодіння знаннями, формування умінь і навичок, застосування отриманих знань, умінь і навичок (за основними дидактичними завданнями, які необхідно вирішувати на конкретному етапі навчання);
- 5) інтерактивні методи тощо.

## 5. Структура освітнього компонента

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Лаб.	Конс.	Сам. роб.	*Форма контролю / Бали
<b>Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи інклюзивної освіти</b>							
<b>Тема 1. Загальні питання інклюзивної освіти. Особа з ООП як суб'єкт інклюзивної освіти.</b> Концептуальні засади процесу інклюзії в умовах загальної середньої освіти. Нормативно-правова база інклюзивної освіти. Загальна характеристика моделей інклюзивної освіти учнів, які потребують корекції психофізичного розвитку. Вплив інклюзивної освіти на розвиток та соціалізацію учнів, які мають порушення психофізичного розвитку. Особливості психофізичного розвитку учнів із ООП. Технологія застосування Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків (МКФ-ДП) в	10	2	2	-	2	10	УО/30 макс. к-сть балів за практичне заняття – 30

освіті для визначення особливих потреб дитини.							
<p><b>Тема 2. Професійна діяльність вчителя природничих наук, фізики, хімії, біології, викладача фахової передвищої освіти інтегрованих навчальних курсів природничої галузі в умовах інклюзивного середовища.</b> Особливості організації інклюзивного навчання у закладі загальної середньої освіти. Методологічна основа соціально-педагогічної діяльності як засобу інклюзивного навчання. Сутність соціально-педагогічної діяльності вчителя природничих наук, фізики, хімії, біології, викладача фахової передвищої освіти інтегрованих навчальних курсів природничої галузі в умовах інклюзивної освіти. Закономірності, принципи, функції та напрями соціально-педагогічної діяльності. Професійна компетентність вчителя природничих наук, фізики, хімії, біології, викладача фахової передвищої освіти інтегрованих навчальних курсів природничої галузі при виконанні соціально-педагогічної діяльності в інклюзивному класі.</p>	11	1	2	-	2	20	УО/30
<p><b>Тема 3. Особливості організації та управління навчанням на уроках фізики, хімії, біології, інтегрованих навчальних курсів природничої галузі здобувачів освіти із особливими освітніми потребами.</b> Структура та організація цілісного освітнього інклюзивного процесу. Командний підхід та асистування в реалізації інклюзивного навчання. Підготовка вчителя природничих наук, фізики, хімії, біології, викладача</p>	13	1	2	-	2	14	ДС/30

<p>фахової передвищої освіти інтегрованих навчальних курсів природничої галузі до організації навчального процесу в умовах інклюзивного середовища закладу загальної середньої освіти. Індивідуалізація освітнього процесу: ІНП, ІПР. Методи, засоби й форми організації навчального процесу в умовах інклюзії. Універсальний дизайн та пристосування простору в умовах інклюзії</p>							
<b>Разом:</b>							<b>90 балів</b>
<p><b>ІНДЗ</b></p> <p><b>1. На основі аналізу науково-методичної літератури, педагогічної преси підготувати (за власним вибором) реферати за нижче вказаною тематикою:</b></p> <p>"Важливість законодавства для впровадження інклюзивної освіти"</p> <p>"Сучасні тенденції розвитку інклюзивної освіти в Україні"</p> <p>"Міжособистісні стосунки учнів старшого шкільного віку в інклюзивному середовищі".</p> <p>"Характер та зміст взаємодії у процесі інклюзії".</p> <p>"Співпраця між педагогами та батьками у процесі інклюзії".</p> <p>"Залучення батьків до процесу інклюзивного навчання".</p> <p>"Роль вчителя природничих наук у процесі інклюзивного навчання".</p> <p>"Основні принципи командного підходу в інклюзивній освіті".</p> <p>"Соціальна модель порушень розвитку".</p> <p>"Медична модель порушень розвитку".</p> <p>"Інклюзивна освіта як наукова проблема".</p> <p>"Нормативно-правова база інклюзивної освіти: аналіз українського законодавства".</p> <p>"Нормативно-правова база інклюзивної освіти: аналіз міжнародного законодавства "</p> <p>"Характеристика зарубіжних науково-практичних підходів щодо інклюзивної освіти учнів, які потребують корекції психофізичного розвитку".</p> <p>"Роль інклюзивного середовища у формуванні особистості дітей із особливими освітніми потребами".</p> <p>"Особливості медико-психолого-педагогічного супроводу дітей учнів старших класів з особливими освітніми потребами".</p> <p>"Моделі реалізації інклюзивної освіти в умовах закладу загальної середньої та фахової передвищої освіти "</p> <p><i>Обсяг реферату – 8-10 сторінок тексту комп'ютерного набору. Робота має складатись з таких основних частин: титульна сторінка (на ній вказати кафедру, тему, прізвище студента, ім'я, рік); зміст, висновки, список використаних джерел(не менше 15найменувань).</i></p> <p><b>2. Дайте обґрунтування необхідності та можливості реалізації інклюзивної освіти підходу щодо виховання дітей старшого шкільного віку із особливими освітніми потребами.</b></p> <p><b>3. Складіть схему форм корекційної допомоги дітям старшого шкільного віку із особливими освітніми потребами.в умовах інклюзивного навчання.</b></p> <p><b>4. Складіть модель інклюзивної освіти в Україні (на основі аналізу наукових джерел).</b></p>							<p><b>10 балів</b></p>
<b>Усього</b>	<b>60</b>	<b>4</b>	<b>6</b>	<b>-</b>	<b>6</b>	<b>44</b>	<b>100 балів</b>

Примітки: <sup>1</sup>/ Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс навчальної дисципліни у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора

<sup>2</sup> / *Методи та форми контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

## 6. Завдання для самостійного опрацювання.

Таблиця 3.

№	Теми	Кількість годин
<b>Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи інклюзивної освіти</b>		
1.	<b>Тема 1. Загальні питання інклюзивної освіти. Особа з ООП як суб’єкт інклюзивної освіти.</b> 1. Скласти понятійно-термінологічний словник інклюзивної освіти. 2. Скласти презентацію «Соціалізація учня з ООП в умовах інклюзії: індивідуальний підхід та етапи соціалізації». 3. Підготувати реферат на тему «Національне законодавство у сфері інклюзії»	10 год
2.	<b>Тема 2. Професійна діяльність вчителя природничих наук, фізики, хімії, біології, викладача фахової передвищої освіти інтегрованих навчальних курсів природничої галузі в умовах інклюзивного середовища.</b> Законспектувати тему «Методологічна основа соціально-педагогічної діяльності як засобу інклюзивного навчання» (З.Шевців. Основи інклюзивної педагогіки)	20 год
3.	<b>Тема 3. Особливості організації та управління навчанням на уроках фізики, хімії, біології, інтегрованих навчальних курсів природничої галузі здобувачів освіти із особливими освітніми потребами.</b> 1. Скласти ППР на учня (нозологія за вибором здобувача освіти). 2. Спроекувати організацію простору інклюзивного класу (відповідно до нозологій дитини).	14 год
	<b>Разом</b>	<b>44 год</b>

## IV. Політика оцінювання

Оцінювання знань здобувачів освіти з освітнього компонента «*Інклюзивна освіта*» здійснюється на основі результатів поточного контролю знань згідно «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки». Завдання поточного контролю – перевірка навчальних досягнень студентів. Оцінювання здійснюється за **100-бальною** шкалою.

*Поточний контроль* здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, захист проєктів, виступи на практичних заняттях, експрес-контроль, перевірка результатів виконання різноманітних індивідуальних науково-дослідних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем, тощо. Максимальний бал за кожну з форм роботи визначено у *таблиці 2* силабуса освітнього компонента. Результат самостійної роботи здобувачів освіти оцінюється на практичних заняттях із відповідної теми. За активність на заняттях здобувач освіти може додатково отримати до 20 % максимального поточного бала, але при цьому сума поточних балів за семестр не повинна перевищувати **100**.

Залік викладач виставляє за результатами поточної роботи здобувача освіти без



планування, проведення модульних контрольних робіт за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силабусом ОК (оцінювання за шкалою від 0 до 100).

У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи.

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості, як правило, 100.

За рішенням кафедри студентам, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю. Систему бонусних балів погоджує науково-методична комісія факультету.

**Політика щодо дедлайнів та перескладання.** Здобувач вищої освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, *лікарняний*). Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

**Політика щодо академічної доброчесності.** *Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти* передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації».

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Списування під час робіт, заліку заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки.

**Політика щодо відвідування.** Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за програмою подвійного диплома, з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти, міжнародне стажування) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком, в онлайн режимі (за погодженням із деканом факультету).

**Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті,** здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, курсовій роботі (проекту), контрольній роботі тощо, які передбачені силабусом освітнього компонента. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передує семестру початку вивчення освітнього компонента, або першого місяця від початку семестру, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання (ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки).

## **V. Підсумковий контроль**

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час *поточного контролю* за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом освітнього компонента «Інклюзивна освіта» в діапазоні від 0 до 100 балів. Мінімальна позитивна кількість балів – 60.

Здобувач вищої освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти набрав менше ніж 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 100.

Програма заліку затверджується на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти.

Складання та перескладання заліку проводиться згідно розкладу. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Оцінка за складання заліків здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у лінгвістичну та шкалу ECTS.

## **Орієнтовні питання до заліку**

1. Концептуальні засади процесу інклюзії в умовах загальної середньої освіти.
2. Загальна характеристика моделей інклюзивної освіти учнів, які потребують корекції психофізичного розвитку.
3. Вплив інклюзивної освіти на розвиток та соціалізацію учнів, які мають порушення психофізичного розвитку.
4. Учень з ООП як суб'єкт інклюзивної освіти.
5. Особливості психофізичного розвитку дітей з ООП.
6. Технологія застосування Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків (МКФ-ДП) в освіті для визначення особливих потреб дитини.
7. Соціалізація учнів з ООП в умовах інклюзії: індивідуальний підхід та етапи соціалізації.
8. Національне законодавство у сфері інклюзії.
9. Механізми забезпечення інклюзивної освіти у міжнародних документах і законодавстві.
10. Методологічна основа соціально-педагогічної діяльності як засобу інклюзивного навчання.
11. Сутність соціально-педагогічної діяльності вчителя природничих наук, фізики, хімії, біології, викладача фахової передвищої освіти інтегрованих навчальних курсів природничої галузі в умовах інклюзивної освіти.
12. Закономірності, принципи, функції та напрями соціально-педагогічної діяльності.
13. Професійна компетентність вчителя природничих наук, фізики, хімії, біології, викладача фахової передвищої освіти інтегрованих навчальних курсів природничої галузі при виконанні соціально-педагогічної діяльності в інклюзивному класі.
14. Сутність соціально-педагогічної діяльності вчителя природничих наук, фізики, хімії, біології, викладача фахової передвищої освіти інтегрованих навчальних курсів природничої галузі в умовах інклюзивної освіти.
15. Дидактика як загальна теорія інклюзивної освіти та навчання.
16. Виникнення і розвиток інклюзивної освіти та навчання.

17. Предмет і завдання дидактики інклюзивного навчання, її категорії.
18. Система закладів освіти для дітей з ООП.
19. Особливості організації інклюзивного навчання на уроках фізики, хімії, біології у закладі загальної середньої освіти.
20. Структура та організація цілісного освітнього інклюзивного процесу.
21. Командний підхід та асистування в реалізації інклюзивного навчання.
22. Підготовка вчителя природничих наук, фізики, хімії, біології, викладача фахової передвищої освіти інтегрованих навчальних курсів природничої галузі до організації навчального процесу в умовах інклюзивного середовища закладу загальної середньої освіти.
23. Індивідуалізація освітнього процесу: ІНП, ІПР.
24. Вимоги до складання ІПР.
25. Методи, засоби й форми організації навчального процесу на уроці фізики, хімії, біології в умовах інклюзії.
26. Сутність і зміст поняття «універсальний дизайн».
27. Організація простору школи.
28. Організація простору класу.
29. Сутність інклюзивного виховання.
30. Основні методи і форми інклюзивного виховання.

#### **VI. Шкала оцінювання** **Критерії оцінювання під час аудиторних занять**

*Таблиця 4*

<b>Кількість балів</b>	<b>Критерії оцінювання навчальних досягнень</b>
8-10 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4-7 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
1-3 бали	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
0 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 – 81	
67 – 74	
60 – 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перекладання)

## VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

### Методичне забезпечення

1. Професійна готовність майбутніх спеціальних педагогів до впровадження інклюзивної освіти : монографія / І. Кузава, Г.Гац / European and global vectors for education development in Ukraine: Scientific monograph. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2022.

2. Kuzava, I.B., & Mykolayuk, Y.M. (2022). Participation of specialists of the inclusive resource center in the activities of the team of psychological and pedagogical support in the educational institution. *The First Special Humanitarian Issue of Ukrainian Scientists. European Scientific e-Journal*, 2 (17), 54-59. Ostrava: Tuculart Edition. DOI: 10.47451/ped2022-03-02 (у співавторстві).

3. Кузава І. Б. Інклюзивна освіта дітей дошкільного віку: монографія. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2020. 345с.

4. Кузава І.Б. Інтегрований підхід до інклюзивної освіти осіб із порушеннями зору: монографія [Кол.авт.: Н. А. Савчук, Ю. П. Симончук, Л. П. Стасюк, І.Б. Кузава, В. В. Терпелюк, Ю. Й. Тулашвілі] / за заг. ред. Ю. Й. Тулашвілі. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2019. 344 с.

5. Кузава І.Б. Інклюзивне навчання в Україні: теоретико-методичні та нормативно-правові засади. Edukacja włączająca na Ukrainie: zasady teoretyczne i metodologiczne oraz regulacyjne Inclusive education in Ukraine: theoretical, methodological and regulatory principles : monografie [Text] // redakcja naukowa Marian Zdzisław Stepulak ; Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie. 2018. С. 125-133. ISBN 978-83-64527-95-1.

6. Кузава І.Б., Дем'янюк С. Організація інклюзивного середовища у закладі дошкільної освіти. Сучасні теоретичні й прикладні контексти спеціальної та інклюзивної освіти. Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (18-19 травня 2022 р., Луцьк) / за заг. ред. проф. І.Б. Кузави / І. М. Брушневська, Г. О. Гац, Н.С. Карабанова, З. С. Мацюк, В.Ф. Сергеева, І.І. Сидорук, Л. П. Стасюк,. Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2022. С. 43-46.

7. Кузава І. Роль інклюзивної освіти у формуванні професійної готовності майбутніх учителів-дефектологів. Становлення особистості дитини в умовах сучасного розвитку суспільства: соціально-педагогічний, психологічний, корекційний і медичний аспекти : матеріали всеукр. наук.-практ. конф., м. Полтава, 12– 13 трав. 2022 р. / за заг. ред. Н. Г. Пахомової, В. І. Березан. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022 С. 121-128.

8. Кузава І.Б. Підготовка педагогічних кадрів для реалізації спеціальної та інклюзивної освіти. Сучасні теоретичні й прикладні контексти спеціальної та інклюзивної освіти. Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (11-12 травня 2021 р.) Луцьк : ФОП Іванюк В. П., 2021. С. 58-62.

### **Основна**

1. Асистент вчителя в інклюзивному класі: навчально-методичний посібник / Н. М. Дятленко, Н. З. Софій, О.В. Мартинчук, Ю. Н. Найда, під заг. ред. М. Ф. Войцехівського. Київ: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015.172с.
2. Дмитрієва І. В. Командна взаємодія фахівців у процесі індивідуального супроводу дитини в умовах інклюзивного навчання : Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки). Збірник наукових праць. 2016. No 7. URL: <http://aqce.com.ua/vypusk-7-t-1-t-2/dmitrijeva-ivkomandna-vzajemodija-fahivciv-u-procesi-individualnogo-suprovodu-ditini-v-umovah-inkluzivnogo-navchannja.html> (дата звернення: 05.05.2019).
3. Інклюзивне навчання: організаційне, змістове та методичне забезпечення: навчально-методичний посібник / кол. авторів ; за заг. ред. С. П. Миронової. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. 236 с.
4. Інклюзивна освіта від А до Я: порадник для педагогів і батьків / укладачі Н. В. Заєркова, А. О. Трейтяк. Київ, 2016.68 с.
5. Концепція розвитку інклюзивної освіти [Електронний ресурс] : наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2010 № 912 // Міністерство освіти і науки України : [сайт]. Текст. дані. Київ, 2017. Режим доступу : [http://ru.osvita.ua/legislation/Ser\\_osv/9189](http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189).
6. Мартинчук О. В. Основи корекційної педагогіки : навч.-метод. посіб. для студ. напряму підг. «Дошкільна освіта». Вид. 2-ге. Київ./ ун-т ім. Бориса Грінченка, 2011. 288 с.
7. Навчально-методичний посібник «Інклюзивне навчання в закладах загальної середньої освіти : керівництво для тренерів», 2018. 174 с.
8. Нова українська школа : порадник для вчителя / за заг. ред. Н. М. Бібік Київ : ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017.
9. Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ. Навчально-методичний посібник / Компанець Н. М., Луценко І. В., Коваль Л. В. Київ : Видавнича група «Атопол», 2018. 100 с.
10. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. М. А. Порошенко та ін. Київ, 28. 2018. 252 с.
11. Організаційні засади діяльності асистента вчителя в інклюзивному класі : метод. посіб. / уклад. : О. В. Коган та ін. Харків : «Друкарня Мадрид», 2019. 110 с.
12. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки : підручник. Київ : «Центр учбової літератури», 2019. 248 с.
13. Iryna Kuzava, Liudmyla Stasiuk, Nataliia Savchenko. Peculiarities of Implementing Inclusive Education in Ukraine. Наука і освіта. 2017. №12. С. 85-90.
14. Svitlana STEBLJUK, Yuliia BONDARENKO, Kristina TOROP, Nataliia YARMOLA, Iryna KUZAVA, Dina SHULZHENKO. Formation of Communication Skills in Junior Schoolchildren with Intellectual Disabilities in the Conditions of Inclusive Education. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience. 2021, 12 (4), 329-345.

### **Додаткова:**

1. Інклюзивний клас : асистенти вчителя допомагають учням з особливими освітніми потребами. URL: <https://studway.com.ua/inklyuzivniyklas/> (дата звернення: 25.08.2023).
2. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб./ [Тоні Бут]; перекл. З англ. Київ.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015.190 с. URL:<http://www.ussf.kiev.ua/images/news/2015.09.03/2/IndexForInclusion.pdf> (дата звернення: 25.08.2023).
3. Інклюзія [Електрон. ресурс] : коротка версія фільму. Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=hnbLzK63-Hcö>
4. Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1/9-384 від 28.07.2021 р. «Організація навчально-виховного процесу в умовах інклюзивного навчання».
5. Методичні рекомендації «Особливості організації освітнього процесу у закладах освіти з інклюзивною формою навчання»: URL:<http://www.svyatoshinruo.kiev.ua/2018-02-23-07-43-52/2018-02-23-07-58-53/6740--q-> (дата звернення: 13.08.2023).

6. Мінрегіон затвердив нові ДБН «Інклюзивність будівель і споруд». URL: <http://ud.org.ua/novini-ta-podiji/349-minregion-zatverdiv-novi-dbninklyuzivnist-budivel-i-sporud> (дата звернення: 07.08.2023).

7. Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр : постанова Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 року № 545 // Кабінет Міністрів України: [сайт]. – Текст. дані. Київ, 2017. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF>.

8. Організація навчально-виховного процесу в умовах інклюзивного навчання [Електрон.ресурс] : Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1/9-384 від 18.05.2012. Міністерство освіти і науки України : [сайт]. Текст. дані. Київ, 2017. Режим доступу : [old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/1287-](http://old.mon.gov.ua/ua/about-ministry/normative/1287-)

9. Луценко І. В., Найда Ю. М. Диференційоване викладання: реалізація підходу URL:<https://www.slideshare.net/ipro-kubg/ss-30566945> (дата звернення: 03.08.2023).

### ***Інформаційні ресурси***

1. <https://ispukr.org.ua/>
2. <https://mon.gov.ua>